

REGERINGSKANSLIET
 Kulturdepartementet
 Ink 2009 -05- 19
 Dnr. K02009/241/KU

Tw

Sveriges Television AB

105 10 Stockholm

KH-3R

Fax: 08-784 8914

Org. nr: 556 033-4285

Plusgiro: 154749-6

Bankgiro: 5555-0594

svt.se

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Sveriges Television får härmed översända företagets synpunkter på betänkande Kulturutredningen, SOU 2009:16.:

Stockholm 18 maj 2009

Eva Hamilton

Verkställande direktör

Yttrande över Kulturutredningens betänkande SOU 2009:16

Allmänna synpunkter på del 1 Grundanalys

Sveriges Television (SVT) är ett tv-företag i allmänhetens tjänst. Uppdraget regleras av Radio- och TV-lagen samt ett av regeringen fastställt sändningstillstånd utgående från riktlinjer beslutade av riksdagen. SVT ska enligt tillståndet bedriva tv-verksamheten i allmänhetens tjänst på ett sätt som präglas av oberoende och stark integritet samt självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. Sändningstillståndet gäller för ett antal år. Villkor som inte kan anges i tillståndet beslutas av regeringen i anslagsvillkor som formellt gäller för ett år i taget men återspeglar riktlinjer som lagts fast av riksdagen för tillståndsperioden.

Den löpande granskningen av programutbudet sker i form av efterhandsgranskning av programutbudet och utövas av Granskningsnämnden för radio och TV. Till nämnden och Kulturdepartementet lämnas årligen Public service-redovisningen. Myndighetsstrukturen på medieområdet ses f.n. över. SVT har lämnat synpunkter på detta i ett särskilt yttrande (remissvar på Ds 2009:4). En förändring av strukturen berör dock SVT i princip endast vad gäller en fortsatt självständig ställning för funktionen i Granskningsnämnden.

Kulturutredningen för i kapitel 19 resonemang om att använda modellen som gäller för regleringen av SVT genom Sändningstillståndet för de utövande kulturinstitutionerna. Dessa skulle kunna få en större självständighet genom av staten fastlagda riktlinjer som sträcker sig över minst en mandatperiod.

Att fastställa riktlinjer som gäller längre än ett år i taget är rimligt. Att på annat sätt söka åstadkomma en koppling av regleringen av de utövande institutionerna till den som gäller för public service förefaller dock inte lämpligt. Modellen med sändningstillstånd utgår från Radio- och TV-lagen, som i sig är ett undantag till YGL. Någon motsvarighet till denna lagstiftning finns inte på kulturområdet och torde inte kunna införas.

Kulturutredningens analys av utvecklingen inom kulturområdet och av kulturpolitiken är förtjänstfull. Någon mer ingående analys av mediernas och i synnerhet public service-bolagens betydelse för utvecklingen av kulturspridning, gestaltning och granskning har emellertid inte gjorts och inte heller av radio och tv-medierna som en egna konstformer. Public service-bolagen väljer att se detta som uttryck för att riktlinjerna för public service-bolagen läggs fast i annan ordning än som en del av den statliga kulturpolitiken. Detta är ett förhållningssätt som är i full överensstämmelse med vad som hitintills gällt och måste fortsätta att gälla. Detta innebär dock inte att man kan få bortse från public service-bolagens roll i det kulturpolitiska perspektivet.

Genom att Kulturutredningen i sin grundanalys av kulturområdet inte närmare gått in på vilken roll public service-bolagens utbud har belyses inte heller massmediernas förutsättning och betydelse för människors möjlighet att ta del av kultur. Detta perspektiv saknas även i kapitel 10 om aspektpolitik trots att det framstår som väsentlig då etermedierna, och framför allt public service, ibland utgör den enda möjligheten för grupper i samhället att få del av kultur som högklassiga dramaföreställningar, uppläsningar, film eller konserter. Det finns också ett antal grupper som kanske mer än andra är beroende av det kulturutbud som public service tillhandahåller. Det gäller barn och ungdom, människor med ett funktionshinder och nationella och språkliga minoriteter. Denna möjlighet har väsentligen förstärkts genom användningen av den digitala tekniken, som också gör det möjligt att kunna ta del av innehåll vid den tidpunkt och det tillfälle som bäst lämpar sig för den enskilde. Olika former av on demand-tjänster spelar en allt viktigare roll i public service-verksamheten.

Minskade resurser till public service innebär därför en klart minskad tillgänglighet till kultur och kulturupplevelser på lika villkor – såväl lokal som nationell och internationell. Detta kräver att public service-bolagen, vars kulturuppdrag är uttryckligt beskrivet i riktlinjer och tillstånd, har en tillräcklig grundfinansiering, som följer kostnadsutvecklingen vilken i sin tur påverkas av behovet av att kunna använda flera plattformar där utbudet kan tillgängliggöras. Public service-bolagens villkor påverkar

även upphovsmännens möjligheter till att nå offentligheten med sina uttryck, något som är av vitalt värde för mångfald, debatt och opinionsbildning – allt sammantaget som delar av yttrandefriheten.

Public servicebolagen har en i Sändningstillstånden uttalad folkbildande roll genom utbudet som helhet. Det perspektivet på folkbildning ser bolagen som fortsatt fruktbart. Kulturutredningen har valt att snäva in folkbildningens uppgift till att vara att främst främja eget kulturutövande. Folkbildning måste dock ses som något väsentligt vidare. Även om de traditionella studieförbunden idag huvudsakligen ägnar sig åt att främja egenutövad musik eller teater handlar det även om att bredda befolkningens allmänbildning på olika sätt. Utbudet i public service-radion och tvn är en viktig del av de folkbildande insatserna i samhället inte minst genom den stimulans och de impulser det kan ge till att gå vidare och fördjupa sig. Inte minst inom kulturområdet och i samhällsdebatten är denna roll uppenbar.

Specifika synpunkter på bedömningar och förslag i utredningens del 2 och 3 Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur

Kapitel 10 Kulturpolitiken som aspektpolitik

Avsnitt 10.1 Kultur i skolan samt 10.2 Högre utbildning, forskning och eftergymnasial utbildning för kulturområdet

Public service-bolagen delar utredningens uppfattning att enskilda myndigheter och institutioner var för sig tar bra initiativ och gör goda insatser men att en helhetssyn behövs, inte minst när det gäller barn- och ungdomskultur. Det går inte att skilja skol-, fritids- och kulturfrågor från varandra eftersom barn och unga ständigt rör sig i alla miljöer. Avgörande för att statliga insatser ska stärka tillgänglighet, eget skapande och deltagande hos barn och unga är kunskapen om deras levda liv, var de finns, vad de håller på med och hur de tänker. För att förstå samspelet mellan medier/lärande och estetik/lärande behövs basstatistik och forskning. Det förslag till utredning av området hos Kulturrådet som föreslås av utredningen är därför otillräckligt.

Utredningens bedömning är att skolan har ett ansvar för att barn och unga får tillfälle till eget skapande, möjlighet till bildning samt tillgång till sitt eget och andras kulturarv. Som aspektpolitik är det en självklar bedömning.

Barns och ungas värld är präglad av medier. Medier finns i barns och ungas konsumtion av kultur, i deras skapande av kultur och i deras lärande. För att aspektpolitiken ska få effekt måste dock grunden finnas i en levande barn- och ungdomskultur inom det egentliga kulturområdet eller som en konsekvens av den avgränsade kulturpolitiken. Public service-bolagen noterar att utredningen varit ytterst återhållsam i sin behandling av barn- och ungdomskulturen i kulturinstitutionernas verksamhet. Inte heller berörs på ett konkret sätt den medierade värld som präglar inte bara ungdomskulturen utan också barnkulturen. Barn och unga konsumerar kultur främst genom medier. Idag går barn och unga dessutom från att vara konsumenter till att bli aktörer. Det minskar inte deras behov av att möta den professionella kulturen, men det förändrar deras förutsättningar för mötet med den. Mobiliteten, enkelheten och kommunikationen som medier erbjuder tilltalar, möter och berör barn och unga.

Avsnitt 10.2.3 Forskning

Kulturutredningen har under arbetets gång redovisat sin syn på forskning på kulturområdet i samband med arbetet med 2008 års forskningsproposition (Prop. 2008/09:50). Utredningen pekar där på att det behövs utökade resurser för kulturforskning och upprättande av en systematisk statistikinsamling som kan ligga till grund för en mer löpande utvärdering av kulturpolitiken. Utredningen menar vidare att det inte är rimligt att forskningspolitiken främst ska förlita sig på fristående aktörer för att långsiktigt upprätthålla kunskapsförsörjningen inom offentliga verksamheter. Utredningen föreslår därför att forskningsanslagen inom kulturområdet samlas i en särskild nämnd som skulle kunna hantera ca 150 miljoner kronor för fördelning på kulturområdets forskningsbehov.

Public service-företagen är positiva till att insatserna för kunskapsuppbyggnaden inom kulturforskningen samlas, men vill samtidigt påtala att något som saknats under senare år är mätning av medier-

nas roll för kulturspridning. Under en period åtog sig dåvarande Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning detta i samband med att man tillsammans med Statens kulturråd genomförde de årliga Kulturbarometrarna. Public service-företagen menar att detta perspektiv bör beaktas inom ramen för en utvecklad kulturstatistik, liksom Internets betydelse som källa för upplevelser på kulturområdet.

Public service-företagen ifrågasätter utredningens förslag att i finansieringsmodellen inkludera anslaget 11:4 till Nordicom. Nordicom är en väl fungerande institution som samlar in, förädlar och tillhandahåller mediestatistik. Publikationerna MedieSverige och Mediebarometern är viktiga underlag för public service-företagen i kunskapsuppbyggnaden av hur medierna utvecklas och samspelar. En ny konstruktion för insamling av kulturstatistik och kulturforskning får inte leda till den mycket väl fungerande verksamhet vid Nordicom riskerar att försvinna. Det är också angeläget att skilja mediepolitik och kulturpolitik åt även då det gäller kunskapsförsörjning. Det tvärmediala perspektivet motiverar ett uppdrag direkt från Kulturdepartementet avseende medieområdet och borde kunna tillämpas också på kulturområdet. SVT förordar därför att det nuvarande anslaget till Nordicom blir kvar och får stå modell för arbetet med kulturforskning och kulturstatistik i framtiden. SVT föreslår vidare att särskilda medel för en basstatistik även på kulturområdet avsätts centralt av Kulturdepartementet.

Public service-företagen har behov av att återkommande ta del av systematiska undersökningar av hur mediemarknaden och kultursfärerna utvecklas liksom av hur mediekonsumtionen såväl som deltagandet i kulturlivet utvecklas i befolkningen. Tillsammans med kompletterande uppgifter om levnadsvanor och hur också andra fritidsintressen utvecklas är dessa data viktigt underlag i den beslutsprocess som löpande pågår kring programutbudet. Att identifiera underförsörjda grupper i samhället är viktigt för public service-företagen i kultursamarbeten. Public service-företagen efterlyser vidare en utveckling av en kultur- och medie-statistiken som särskilt följer hur barn under 15 år, funktionshindrade samt första och andra generationens invandrare är delaktiga i kulturlivet och vilken roll massmedierna spelar för dem.

Kapitel 12 Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

SVT har inga synpunkter på att de tre offentliga finansörerna av kultur samarbetar på ett nytt sätt, så länge detta inte försvårar SVT:s möjligheter att samverka med regionala institutioner som tidigare. Beslut om samverkan ska även fortsatt kunna fattas av självständiga institutioner som inte behöver fråga sina finansörer om lov då ett samverkansprojekt med televisionen kan vara aktuellt. Självständigheten för institutionerna får inte inskränkas till följd av portföljmodellen. Den flexibilitet som förordas måste gälla ner till institutionsnivån.

Kapitel 14 Arkitektur för en samlad kulturpolitik

SVT har förståelse för tanken på att samla kulturområdets många myndigheter i ett antal större sfärer. Den främsta fördelen med en sådan konstruktion torde vara att den politiska nivån avlastas från löpande styrning till förmån för strategisk.

Att de nya förvaltningsmyndigheterna ska ha ansvar för att skapa möjlighet till nationell överblick rörande statistikförsörjning, utvärdering samt forskning och utveckling är bra.

Kapitel 15 En sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk samt Kapitel 16 En sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö

Innebörden i att ge ett kulturpolitiskt ansvar till KB inklusive numera integrerade Avdelningen för audiovisuella medier (tidigare SLBA) är att den tidigare inskränkningen av tillhandahållande av ljud- och bildbaserat material för forskningsändamål kan behöva omprövas. I samband med det vill SVT framföra följande som även har bäring på förslagen om en samlad sfär för frågor om samtid och historia.

Public service-bolagens programarkiv utgör en central resurs i den löpande programarbetet i kärnverksamheten med unika möjligheter att med hjälp av äldre material sätta in aktuella frågor i ett perspektiv,

att tematiskt belysa utvecklingen inom olika samhällsområden eller att helt enkelt erbjuda uppskattade och efterfrågade program på nytt i olika former.

Public service-bolagens arkiv utgör i sig också en del av det svenska kulturarvet. Frågan om hur detta arv på ett så effektivt sätt ska kunna användas i kärnverksamheten, utsändning av radio och TV, men också i on demand-tjänster på individuell begäran har under lång tid lyfts fram av public service-bolagen och i olika statliga utredningar. Den tekniska utvecklingen där en stor del av befolkningen har tillgång till Internet gör att den senare användningen måste förenklas för bolagen. Möjligheterna att verkligen göra arkiven tillgängliga för nästan alla ser helt annorlunda ut idag jämfört för inte så många år sedan. Den tekniska förutsättningen måste utnyttjas. Förbättrat tillgängliggörande av arkiven utgör en allt viktigare del av public service-uppdraget men kan också ses som ett vitalt inslag i den nationella kulturpolitiken. Speciellt viktigt är det för en yngre publik som i allt högre grad väljer att ta del av public service-utbudet på annat sätt än genom den linjära utsändningen av program.

En utredning med förslag om avtalslicensbestämmelse för arkivmaterial i lagen om upphovsrätt har lagts fram och överlämnats till regeringens. Ändringen skulle förenkla möjligheterna till rättighetsklarerings för återanvändning av material i public service-bolagens programarkiv. En snabb ändring av lagstiftningen måste ske och bör vara genomförd senast under 2010.

Enbart en ändring av lagstiftningen för förenklad hantering av rättighetsklareringen räcker dock inte. Bolagen måste också genomföra en teknisk migrering av arkivmaterial från de tekniska system materialet lagrats i, i flera fall analogt, till digitala system som medger effektiv återanvändning inte minst för on demand-tjänster. Denna migrering är både tidsödande och kostnadskrävande. Bolagen har kommit olika långt med processen som inte är helt slutförd för något bolag.

Avtalslicens för arkivmaterial är det legala instrumentet för att enklare kunna klarera och därmed betala för rättigheterna vid ny användning. Ett utnyttjande av avtalslicenser för ökat tillgängliggörande kommer alltså att leda till ökade kostnader för bolagen. Detta ökade tillgängliggörande bör och får inte ekonomiskt minska utrymmet för kärnverksamheten. Bolagen måste alltså tillföras ökade resurser för att syftet med avtalslicenssystemet och ökat tillgängliggörande ska kunna realiseras.

On demand-tjänster blir till sin natur individuella varför det är naturligt att även möjlighet till individuell betalning måste övervägas. En balans mellan sådan individuell betalning och finansiering inom ramen för de medel bolagen tilldelas av avgiftsmedel måste alltså åstadkommas.

Ett ökat tillgängliggörande av det kulturarv som public service-bolagens arkiv utgör kräver flera olika åtgärder som var och en är nödvändig men inte tillräcklig. Utöver ändringen av lagstiftningen är det nödvändigt att bolagen tillförs ökade ekonomiska resurser. Sker inte det åstadkoms mycket lite eller inget med lagändringen.

./.